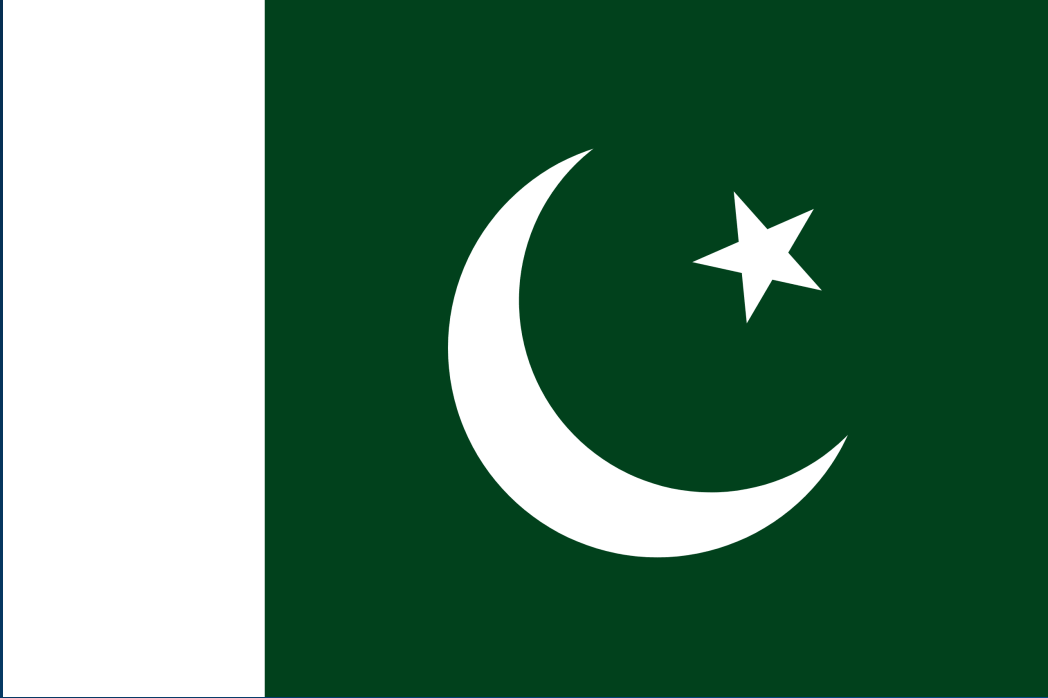

ENTERPRISE SURVEYS

WHAT BUSINESSES EXPERIENCE

پاکستان 2022
ملکی پروفائل

ENTERPRISE SURVEYS

مضمون

3	تعارف
4	کاروباری اداریاں دی خصوصیات
5	افرادى قوت
5	کاروبارى کارکردگى
6	بنیادی ڈھانچہ
6	بین الاقوامی تجارت
7	مالیات نکر پہنچ
7	جرائم تے غیر رسمی پن
8	قوانین، اجازتاں تے ٹیکس
9	بد عنوانی
9	کاروبارى ماحول وچ رکاوٹاں
11	ایپینڈکس

عالمی بینک گروپ دے انٹریپرائز اینالیسیس یونٹ دے تیار کیتے ہووے ملکی پروفائلز بہر معیشت وچ کاروباری ماحول دے وچکارے اشاریاں دا جائزہ فراہم کردے نیں، این اشاریوں دا انہاں دے متعلقہ جغرافیائی خطے تے ایکو جی آمدن والے ملکاں دے گروپ توں موازنہ کردے نیں۔ اشاریاں دے معمولی بدلاؤ دے نال سارے ملکاں دے لے ایکو جی موضوعات دا احاطہ کیتا گیا ہے۔ سارے اشارے، کاروباری اداریاں دے جوابات تے مبنی ہین۔ انٹریپرائز اینالیسیس یونٹ دے بارے بہور جائزہ لے دوچے ملکاں دے پروفائلز حاصل کرنز لے کر کم کرو جا www.enterprisesurvey.org تے وزت کرو۔

انٹرنیشنل بینک فار ریکانسٹرکشن اینڈ ڈویلپمنٹ / عالمی بینک گروپ 2020 ©
ایچ سٹریٹ این ڈبلیو 1818
واشنگٹن ڈی سی 20433
ٹیلیفون: 202-473-1000
انٹرنیٹ: www.worldbank.org

ایہہ دستاویز عالمی بینک گروپ دے عملے نے بارے تعاون نال پورا کیتا ہے۔ ایس کم وچ درج انکشافات، ترجیحے تے نتیجیاں دا عالمی بینک گروپ، اوس دے بورڈ آف ایگزیکٹو ڈائریکٹرز، یا اوبیناں حکومتاں دے خیالوں دی عکاسی کرنز ضروری نہیں جنہاں دی اوہ نمائندگی کردے نیں۔ عالمی بینک گروپ ایس دستاویز دے وچ شامل اعداد و شمار دے تھیک ہونز دی ضمانت نہیں دیندا۔ ایس دستاویز وچ کیسے وی نقیضے تے دکھائی گئی حدوں، رنگ، فرقے تے بہور معلومات، کیسے وی علاقے دی قانونی حیثیت یا ایس طراں دی حدوں دی منظوری یا قبولیت دے بارے وچ عالمی بینک گروپ کیسے وی طرح دے فیصلے دا ذمہ دار نہیں۔

حقوق تے اجازت نامے

ایس دستاویز وچ شامل مواد دے جملہ حقوق محفوظ نیں۔ عالمی بینک گروپ علم نون پھیلاؤ دی حوصلہ افزائی کردا ہے ایس لے ایس دستاویز نون حوالیاں دے نال مکمل یا جزوی طور تے، غیر تجارتی مقصدان لے پیش کیتا جا سکتا ہے۔ ایس طراں دے حقوق تے لائسنس تے بہر طراں دے سوال لے تھلے دیہی گئی معلومات تے رابطہ کیتا جا سکتا ہے۔

ورلڈ بینک گروپ پبلیکیشنز، ورلڈ بینک گروپ
ایچ سٹریٹ این ڈبلیو 1818
واشنگٹن ڈی سی 20433، یو ایس اے
فیکس: 202-522-2625
ای میل: pubrights@worldbank.org

سروے دے اعداد و شمار نون حوالہ دینزدا طریقہ: www.enterprisesurveys.org عالمی بینک گروپ اینٹریپرائز سروے

اینٹریپرائز سروے ٹیم نال رابطے لے تھلے دتی گئی معلومات تے رابطہ کیتا جا سکتا ہے۔

ورلڈ بینک گروپ
پینسلوانیا ایونیو 2121
واشنگٹن ڈی سی، 20433، یو ایس اے
ٹیلی فون: 202-479-3800

ENTERPRISE SURVEYS

نہیں۔ عوامی خدمات، حکومتی خدمات، صحت دی ہور خدمات تے مالی خدمات دے سیکٹر نمونے وچ شامل نہیں کیتے جاندے (شکل 1)۔ ایس سروے دے سوال جواب سب توں وڈے منیجر تے کاروبار دے مالک نال کیتے جاندے نیں۔

انٹر پرائز سروے ہر چوتھے سال کسے خاص معیشت (یا علاقے) وچ دہرائے جاندے نیں۔ کاروبار دے ماحول وچ تبدیلیاں دی نگرانی کرکے پالیسیاں بٹونڑ تے تحقیق کرنڑ آلیے کاروبار دی کارکردگی تے پالیسی آلیے نظامی اصلاحات دے اثرات نوں ویکھدے نیں۔ دہرائے جانڑ آلیے سروے کاروبار دا ماحول تے کیفیت دے انتظام دے وچ ہونڑ آلیے تبدیلیاں تے اونہاں دے کاروبار آلیے ہونڑ والے اثرات دے مطالعہ وچ مدد کردے نیں۔

اے دستاویز پاکستان دے انٹرپرائز سروے دے نتائج دا خلاصہ پیش کردا اے۔ مئی 2022 توں دسمبر 2022 وچ 1300 کاروباری اداریاں دے مالکان تے سب توں وڈے منیجر نال انٹرویو کیتے گئے۔ شکل 2 سروے ڈیٹا دی تین نمونیاں وچ تفصیلی تقسیم فراہم کردا اے: کاروباری سیکٹر، کاروباردا سائز، تے مقام۔

شکل 1: انٹرپرائز سروے وچ شامل کیتے گئے معاشی شعبے

شامل کیتے	خارج کیتے
<ul style="list-style-type: none"> • شعبے • شیواں بٹونڑ آلیے (تمام ذیلی شعبے) • تعمیراتی کم • موٹرگڈیاں دی فروخت تے مرمت • تھوک فروش • پرچون • ہوٹل تے ریستوران • ذخیرہ، نقل و حمل، اور رابطہ آئی ٹی 	<ul style="list-style-type: none"> • شعبے • زراعت • ماہی گیری • کان کنی • عوامی خدمات • مالی وساطت • عوامی انتظامیہ • تعلیم، صحت تے سماجی کم
<ul style="list-style-type: none"> • اضافی شرطیں • 5 توں وڈھ ملازمین • رسمی (رجسٹرڈ) کاروباری ادارے • گھٹ توں گھٹ 1% نجی ملکیت 	<ul style="list-style-type: none"> • اضافی شرطیں • 5 توں گھٹ ملازمین • غیر رسمی کاروباری ادارے • سرکاری ادارے 100%

اقتصادی جائزہ

پاکستان 2022

خطہ: جنوبی ایشیا

آمدن گروپ: نجلی درمیانی آمدن

تعارف

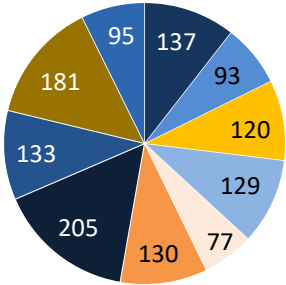
اینٹرپرائز سروے (ای ایس) بزنس ماحول دے کئی پہلوؤاں تے توجہ دیندے نیں۔ اے پہلو کاروباری اداریاں نوں فائدہ وی دے سکدے نیں تے رکاوٹاں وی کھڑی کر سکدے نیں، تے ایس گال وچ اہم کردار ادا کر سکدے نیں کہ معیشت دا نجی شعبہ ترقی کرے گا یا نہیں۔ اک سازگار کاروباری ماحول او ہوندا اے جیہڑا کاروباری اداریاں نوں چنگے طریقے نال کم کرنڑ دی ترغیب دیندا اے۔ ایس طراں دے حالات کاروباری اداریاں لے نوے کم/نوی شیواں تے پیداواری صلاحیت نوں ودھانڑ دے حوصلے نوں دوگنے کردے نیں۔ اک ودھیا کاروباری سیکٹر، بہتر روزگار دی پیشکش کر دا اے تے صحت، تعلیم تے دیگر خدمات وچ پبلک سرمایہ دی ضرورتاں نوں پورا کرنڑ لئی ٹیکس جمع کران دی ضرورت نوں پورا کردا اے۔ ایس سروے وچ موجود سوالات دی مدد نال آلیے دیتے گئے موضوعات دا خاکہ بٹایا گیا اے۔ اینہاں موضوعات وچ بنیادی ڈھانچہ، تجارت، مالیات، ریاستی قوانین تے بزنس لائسنسنگ، بدعنوانی، جرائم تے غیر رسمی پن، مالیات تکر پوپنچ، جدت، مزدور، کاروبار کرنڑ وچ مزاحمتاں بارے احساسات شامل نیں۔

انٹر پرائز سروے عالمی بینک گروپ تے اس دے شریکاں ساریاں جغرافیائی خطیاں وچ کردے نیں تے جھوٹے، درمیانیہ تے وڈے کاروباری ادارے شامل کیتے جاندے نیں۔ کاروباری ادارے دے سائز ایس طراں ملاحظہ کیتے جاندے نیں: 5 توں 19 (چھوٹے)، 20 توں 99 (درمیانیہ) تے 100 توں وڈھ (وڈے)۔ پنج (5) توں کم ملازماں آلیے کاروباری ادارے تے 100 فیصد سرکاری ادارے سروے وچ شامل نہیں ہندے نیں۔

اے سروے غیر زرعی، رسمی، نجی معیشت وچ نمائندگی آلیے نمونے¹ وچ شامل کاروباری اداریاں نوں کیتا گیا اے۔ سیکٹر کوریج دی تعریف تمام معیشتاں وچ اکو طریقے دی کیتی جاندی اے، جس وچ پورے مینوفیکچرنگ سیکٹر تے بوبتے خدماتی شعبے شامل نیں جنہاں وچ: خوردہ، تھوک فروشی، موٹر گڈیاں دی مرمت، ہوٹل تے ریستوران، ٹرانسپورٹیشن، اسٹوریج، کمیونیکیشن، تعمیراتی کم تے آئی ٹی۔ شامل

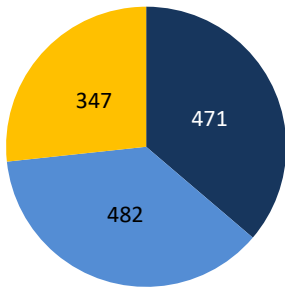
ENTERPRISE SURVEYS

شکل 2: سروے کیتے گئے کاروباری اداریاں دی خصوصیات سیکٹر

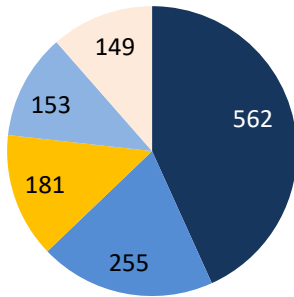
- رپائش [137]
- کھانے [120]
- موٹرگٹیاں تے ٹرانسپورٹ دا سازوسامان [77]
- بور کچھ بنڈونڈ آلے ادارے [205]
- پرچون [181]
- کیمیا تے کیمیا شیاواں [93]
- لباس [129]
- غیر دھاتی معدنی شیاواں [130]
- بور کوئی خدمات [133]
- ٹیکسٹائلز [95]

سائز

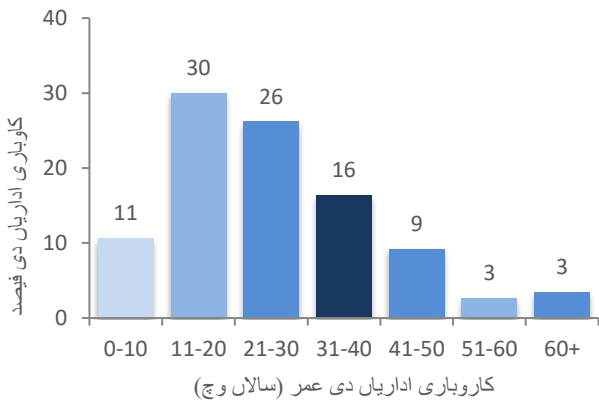
- چھوٹے (5-19) [471]
- درمیانے (20-99) [482]
- وڈے (+100) [347]

مقام

- پنجاب [562]
- سندھ [255]
- خیبر پختونخوا [181]
- بلوچستان [153]
- اسلام آباد [149]

شکل 3: کاروباری اداریاں دی عمر دے مطابق تقسیم

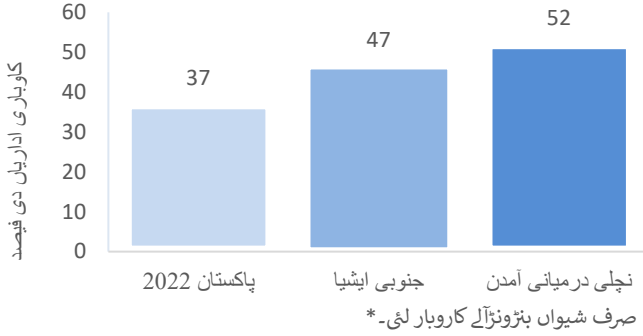
کاروباری اداریاں دی خصوصیات

انٹر پرائز سروے کاروباری ماحول تے کاروباری اداریاں دی کارکردگی بارے معلومات جمع کرائے دے علاوہ نجی کاروباری اداریاں دی خصوصیات بارے وی معلومات جمع کردے نیں۔ شکل 3 وچ نجی سیکٹر وچ کاروباری اداریاں دی تقسیم انہاں دے عملیاتی دورانیے انہاں دی کاروباری عمر دے حساب نال دکھائی گئی ہے۔ کاروباری ماحول دا اثر کاروباری اداریاں دی کارکردگی تے کاروباری اداریاں دے تجربے تے طویل دورانیے تے منحصر ہوسکدا ہے۔ ایس توں ہٹ کے، پرائزے تے کاروباری ادارے تے نوے کاروباری ادارے کاروباری ماحول توں واقف ہونڈ وچ مختلف ہوسکدے نیں۔

ENTERPRISE SURVEYS

تربیت حاصل کرنز آلے ملازماں دی شرکت دے اعداد و شمار نال کیتا جاندا اے۔

شکل 6: تربیت فراہم کرنز والے کاروباری اداریاں وچ، تربیت شدہ ملازمین دی شرح*

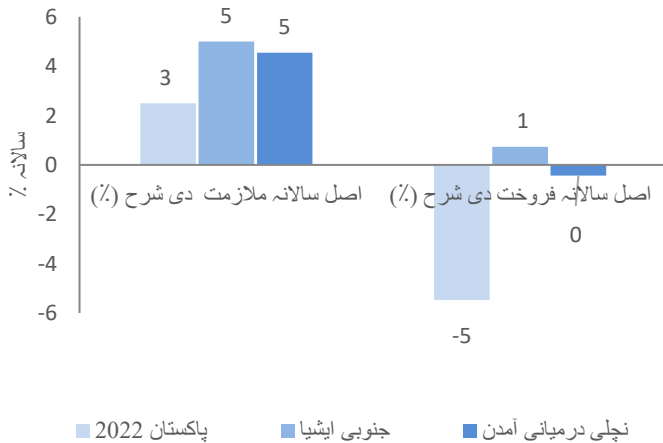
کاروبار دی کارکردگی

جے اک معیشت دا کاروباری ماحول معاون تے مقابلہ کرنز والا ہووے تے وسائل ودھ زر خیز کماں وچ استعمال کیتے جاندے نیں۔ کاروباری ادارے اپنی پیداواری صلاحیت نوں ودھانز لے سرمایہ کاری کردے نیں۔ سالانہ فروخت تے پکے تمام وقتی ملازماں دی کل تعداد دے متعلق سوالات دے جوابات دا استعمال کردے ہووے، گزرے مالی سال تے تین مالی سال پہلوں، ہر کاروباری ادارہ لے ترقی دے اقدامات دا حساب لگایا جا سکدا اے۔

شکل 7 روزگار تے حقیقی فروخت وچ سالانہ ترقی دی شرح نوں دکھاؤندی اے۔

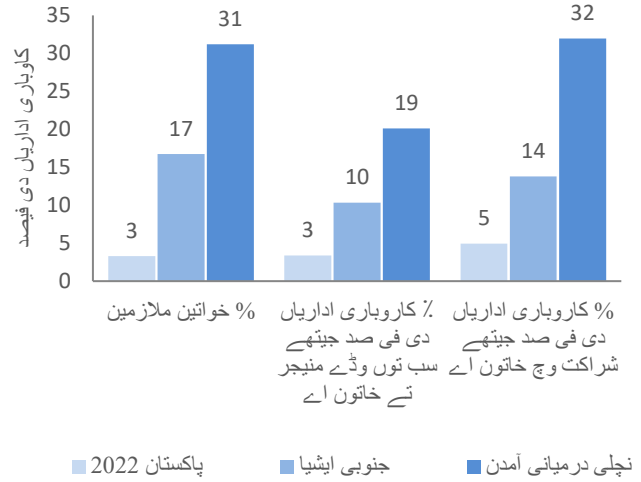
پالیسی ساز، موجود کارکردگی تے کاروباری ماحول دے اقدامات نوں ویکھ کے، ایس گالھ دا تعین کر سکدے نیں کہ کاروباری ماحول دے کپڑے پہلو نجی شعبے دی ترقی وچ بن بن سکدے نیں یا اینوں فعال کردے نیں۔

شکل 7: ملازمت تے فروخت دا سالانہ اضافہ

شکل 4: ملازمت وچ خواتین دی شمولیت دی فی صد دکھاؤندی اے نال ای سب توں وڈے منیجر دی پوزیشن تے کاروباری اداریاں دی ملکیت وچ شمولیت دی فی صد نوں خطے آں تے اکو جی آمدن والی معیشتاں وچ پیش کردی اے۔ معاشی فعالیت وچ خواتین دی شمولیت دا شامل کرنز، عالمی بینک گروپ دے جڑواں ترقی دے مقاصد تے اہداف نوں حاصل کرنز لے ضروری اے۔

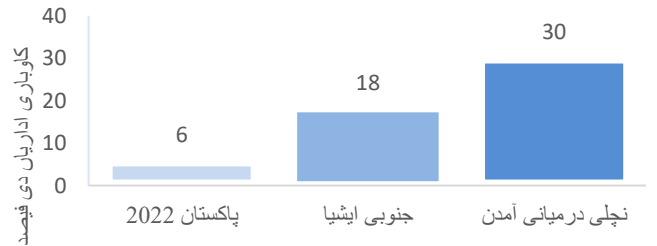
شکل 4: ملازمت، اعلیٰ انتظامیہ تے ملکیت وچ خواتین دی شمولیت

افرادى قوت

اینٹریٹز سروے پکے ملازمین دی تعداد، عارضی ملازمین دی تعداد، ملازمین دی جنس، کوئی رسمی تربیت فراہم کیتی جا رہی اے، تے ٹاپ منیجر جیہڑے کہ کاروباری اداریاں دے سیکٹر وچ کام کرچکے نیں، وغیرہ جی معلومات جمع کردیاں نیں۔ ایس توں ہٹ کے، بنیادی صنعتاں وچ اینٹریٹز سروے مستقل وقت دی پیداوار آلے تے پیداوار نہ کرن والے دی تقسیم تے ماہر تے غیر ماہر پیداوار والے دی تقسیم دی جانچ پڑتال کردا اے۔ شکل 5 تے 6 ملازمین دی صلاحیتاں تے خدمات نوں ودھانز آلے کماں وچ سرمایہ کاری نوں اجاگر کردے نیں۔

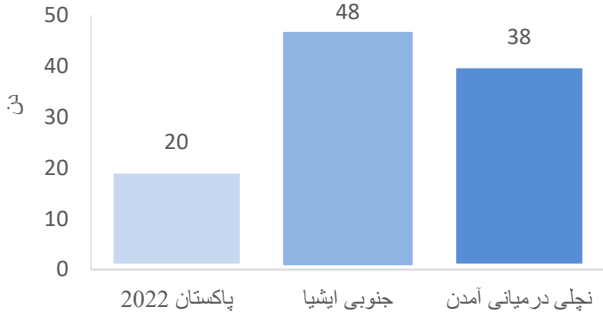
شکل 5: رسمی تربیت فراہم کرنز والے کاروباری اداریاں دی فی صد

تربیت فراہم کرنز دے اعداد و شمار دی پیمائش انہاں کاروباری اداریاں دے فیصد توں کیتی جاندی اے جیہڑے رسمی تربیت فراہم کردے نیں تے تربیت حاصل کرنز دے ولولے دا اندازہ شیواں بٹرونز آلے شعبہ وچ

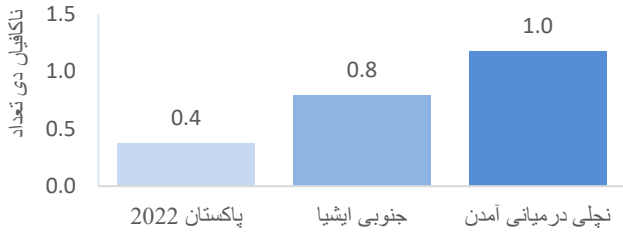
بنیادی ڈھانچہ

شکل 9: بجلی دے کنکشن دے حصول وچ لگنڑاے دن

مینوفیکچرنگ سیکٹر وچ بوبتی صنعتاں لے پانی وی پیداواری عمل وچ اہم کردار ادا کردا ہے۔ شکل 10 مینوفیکچرنگ سیکٹر وچ کاروباری اداریاں دے عام مہینے وچ پانی دی کمی دا سامنڑا کرنڑ دی اوسط تعداد نوں پیش کردی ہے۔ پانی دے ملنڑ وچ بن اداریاں دے کماں تے وڈے نقصان دہ اثرات پا سکدے نیں۔

شکل 10: پانی دی فراہمی دا اعتبار *

* صرف شیواں بڑونڑاے کاروبار لئی۔

بین الاقوامی تجارت

بین الاقوامی تجارت وچ حصہ لیئڑ دی وجہ توں اداریاں نوں ودھانڑاے کارکردگی دے معیار نوں ودھانڑاے لے، سستے بھاواں تے مال دی درآمد تے نوے تے ودھیا ٹیکنالوجی نوں حاصل کرنڑ دا موقع لبدا ہے۔ اداریاں نوں برآمد تے درآمد لے لائسنس دی لوڑ وی پیندی ہے ایس واسطے تجارت نال ہے وی ضروری ہوندا ہے کہ ادارے کسٹمز تے تجارتی قنونان نال کیوں نمٹدے نیں۔

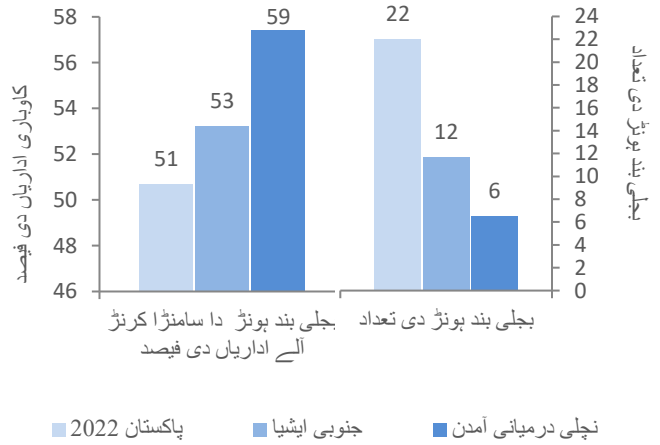
انٹرنیٹ سروے کاروباری اداریاں دی تجارتی سرگرمیاں دی پیمائش کردا ہے تے برآمد تے درآمد وچ آنڑاے عملی بناں دی معلومات وی اکٹھی کردا ہے۔ شکل 11 نچے شعے وچ غیر ملکی تجارت دے تناسب دا پیمانہ فراہم کردی ہے، جیہڑا انانا اداریاں دی فیصد توں شامل کیتا ہے جیہڑے اپنی کل سالانہ فروخت دا گھٹ توں گھٹ 10% سیدھا تک برآمد کردے نیں۔ شکل 11 انہاں مینوفیکچرنگ کاروباری اداریاں دا فیصد وی دکھاؤندی ہے جیہڑے غیر ملکی خام مال یا سپلائرز استعمال کردیاں نیں۔

اک ودھیا ترقی یافتہ بنیادی ڈھانچہ، بشمول سڑکاں، بجلی، پانی تے ٹیلی کمیونیکیشن، معیشت دی مسابقت تے ترقی لے وچکارلی حیثیت رکھدا ہے۔ معیاری بنیادی ڈھانچہ چنگے طریقے نال کاروباری اداریاں نوں خام مال، مصنوعات تے ٹیکنالوجی لے مارکیٹاں نال جوڑدا ہے۔ لے پیداواری لاگت نوں کم کردا ہے تے ملکی تے بین الاقوامی منڈیاں وچ اداریاں دی مسابقت نوں ودھاندا ہے۔

اینٹرنیٹ سروے ایس دوہرے چیلنج دا اندازہ لیندے نیں، جیہڑا بجلی، پانی دی فراہمی تے ٹیلی کمیونیکیشن دے ودھیا بنیادی ڈھانچہ دی فراہمی کرنڑ دے نال ادارے دی ترقی دے بارے وچ معلومات وی دکھاؤندی نیں، جیہڑے انہاں عوامی خدمات دی فراہمی تے انہاں نوں کارآمد طریقے نال فراہم کرنڑاے اداریاں دی ترقی وچ مددگار ہوندی نیں۔

نچے سیکٹر دے آپریشنز دے کم دا ہونڑ وچ، پکی بجلی ملنڑی لوڑ ہوندی ہے۔ شکل 8 ایس گل نوں دکھاؤندی ہے کہ کاروباری اداریاں نوں بجلی ملنڑ وچ کئی کمیاں دا سامنڑا کرنڑا پیا جینوں بجلی دی کمی دا سامنڑا کرنڑاے اداریاں دی فیصد تے بجلی دی کمی دی تعداد توں ناپا جاندا ہے۔ بجلی دی کمی لاگتاں نوں بڑھا سکدی ہے، پیداوار نوں خراب کرسکدی ہے، تے منافع نوں کوم کرسکدی ہے۔

شکل 8: بجلی دی فراہمی تے نقصانات دا اعتبار

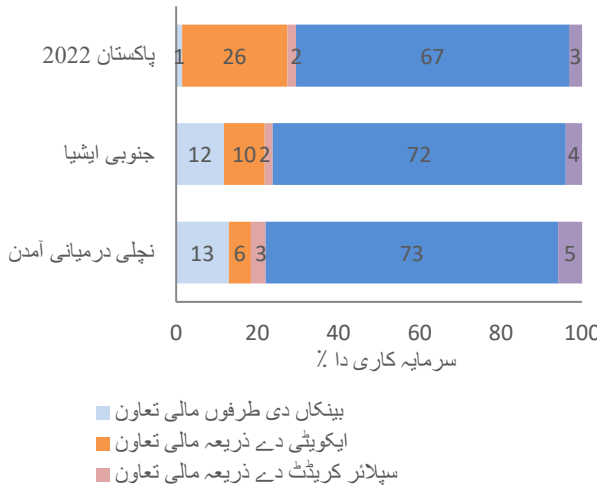
شکل 9 بنیادی ڈھانچہ دے کم کار دا اندازہ بجلی دے کنکشن لین وچ لگن آئے دنوں دی تعداد توں لایا جا سکدا ہے۔ دیر نال کم کرنا (سروس) کاروباری اداریاں دے اخراجات ودھاندا ہے تے نویاں سرمایہ کاری وچ بن پیدا کر سکدی ہے۔

ENTERPRISE SURVEYS

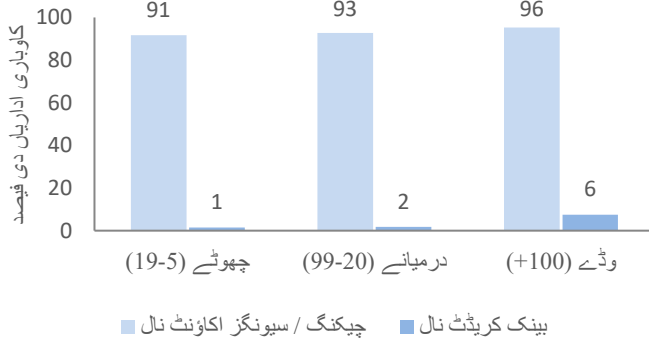
وچوں وی کیتی جا سکدی اے، جینہاں وچ غیر بینکی مالی ادارے تے شخصی نیٹ ورک شامل ہن۔ اندرونی فنڈز تے زیادہ اعتماد کرنٹا مالی واسطے دی گھٹ کارکردگی دا اظہار کر سکدا اے۔

شکل 14 وچ دو مالی خدمات دیاں تصدیق کیتیاں گئیاں نیں: چیکنگ یا بچت کھاتہ رکھنٹا آلی اداریاں دی فی صد تے بینک قرضہ آلی اداریاں دی فی صد۔ پہلاں اشارہ ڈپازٹ موبلائزیشن دی خدمات دے استعمال دی پیمائش کردا اے جیہڑا اداریاں نوں اپنی نقدی جات تے ادائیگیاں دی منتظمی وچ مدد کردا اے۔ دوجا اشارہ کریڈٹ دی خدمات دے استعمال دی پیمائش کردا اے جیدی وجہ توں ادارے انہاں منصوبیاں نوں فنڈنگ کرسکدے نیں جنہاں نوں ہر ایک کمپنی دا محدود فنڈ توں کرنٹا مشکل ہوندا اے۔

شکل 13: بیک اٹائیاں دی خریدنٹا لے مالیات دے ذرائع

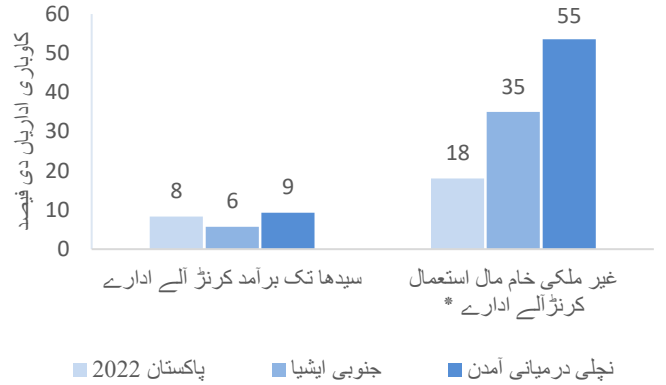
شکل 14: مالی خدمات دا استعمال

جرائم تے غیر رسمی پن

کمپنیاں چوری، ڈکیتی، توڑ پھوڑ تے آگ لائٹ دے جرماں دا نشانہ بن سکتیاں نیں۔ اپنٹے آپ نوں جرائم توں بچانٹے لاگت آندی اے کیونکہ کمپنیاں پیداواری کماں تے پیسہ لائٹ دی بجائے سیکورٹی تے لاندیاں نیں۔ بار آلی تے اندرآلی سرمایہ کارجرم نوں سماج دی غیر یقینی

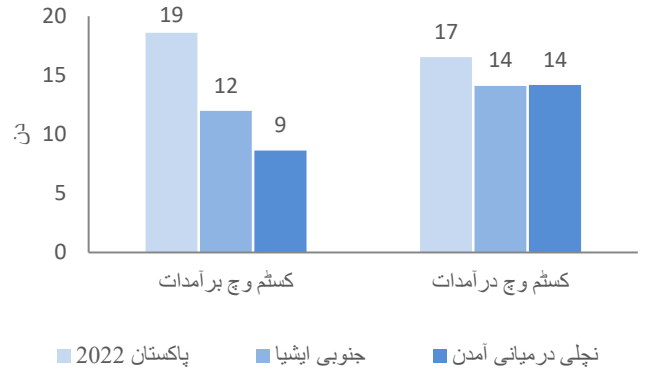
شکل 11: برآمد تے درآمد کرنٹا آلی اداریاں دا فیصد

صرف شیواں بٹروٹا آلی کاروبار لئی *

کسٹم دے چنگے طریقہ کار کاروبار نوں سیدھا تک سامان برآمد تے درآمد کرنٹا دے قابل بٹروندے نیں۔ شکل 12 برآمدات تے درآمدات لے کسٹم توں کلیئر کرانٹ وچ لگنٹا آلی دنان دی اوسط تعداد وکھاؤندی اے۔ برآمدات تے درآمدات نوں کسٹم کلیئر کرانٹ وچ دیری کاروباری ادارہ لے اخراجات نوں ودھاندے نیں، پیداوار تے ویچنٹ وچ بن پاندے نیں جیس دی وجہ توں سامان نوں نقصان پہنچ سکدا اے۔

شکل 12: برآمدات تے درآمدات لے کسٹم توں کلیئر کرانٹ وچ لگنٹا آلی دنان دی اوسط تعداد

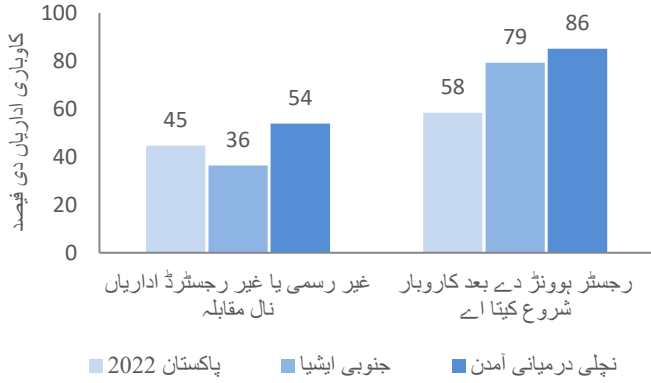
مالیات تکر پہنچ

ترقی یافتہ مالیاتی منڈیاں ادائیگی دی خدمات فراہم کردی نیں، ڈپازٹس نوں متحرک کردیاں نیں تے پکے اٹائیاں دی خریداری لے پیسہ فراہم کردیاں نیں۔ جیس طراں کہ عمارتاں، زمین، مشینری تے آلات - تے ورکنگ کیپیٹل۔ موثر مالیاتی منڈیاں داخلی فنڈز یا غیر رسمی ذرائع جیس طراں کہ خاندان تے دوستان تے انحصار نوں گھٹ کردیاں نیں تے کاروباری اداریاں نوں زیادہ فرض دینٹ تے سرمایہ کاری لے قابل اعتبار نیں۔

اینٹریپرائز سروے کمپنیاں دے مالی ذرائع تے لین دین دی خصوصیات تے اشارے دیندے نیں۔ شکل 13 وچ مختلف ذرائع دیاں تصدیق کیتیاں گئیاں نیں جینہاں نال مشینری وغیرہ دی خریداری کیتی جاندی اے۔ سرمایہ کاری اندرونی ذرائع، بینکاں، سپلائر کریڈٹ، یا دیگر ذرائع

ENTERPRISE SURVEYS

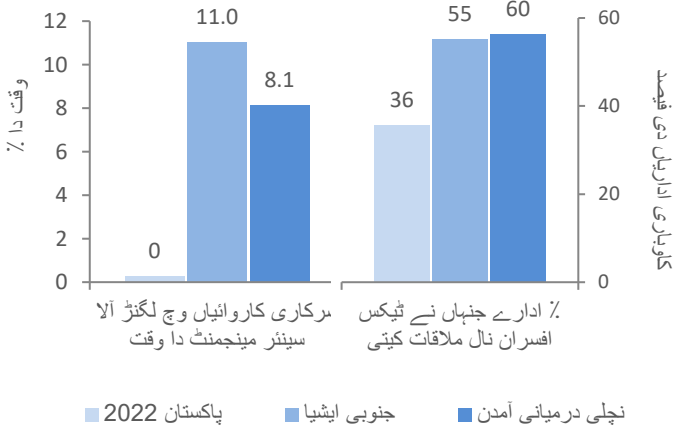
شکل 16: ادارے کے غیر رسمیت

قوانین، اجازتوں کے ٹیکس

اقتصادی حکومت کی جنگی منظمیت وچ فنون، کاروبار کرنٹوں دا لائسنس کے ٹیکسیشن اہم بنیادی ستون نیں جیہڑے جنگی کاروباری ماحول نوں فراہم کردے نیں۔ رجسٹرڈ ادارے ٹیکس دیندے نیں کے اے سمجھیا جاندا اے کہ او قوانین دی پابندیاں کراں گے۔

شکل 17: ٹیکس دے وقت کے ٹیکس افسران نال ملن دا وقت

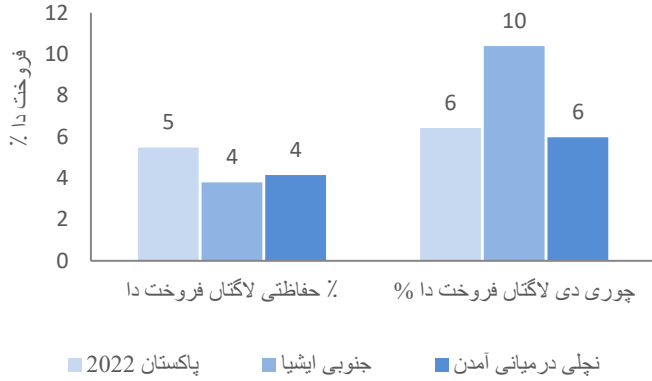
اینٹریپرائز سروے ضوابط جیویں کہ بزنس لائسنسنگ، ٹیکسیشن کے رجسٹریشن، دے اعدادوشمار فراہم کردا اے۔ شکل 17 تنظیمی اقدامات دی "ٹائم ٹیکس" دا خاکہ دکھاؤندی اے، جیہڑی کہ سینٹر منیجمنٹ دے ضوابط کے لگژر آلے وقت دا فیصد اے۔ شکل 17 وچ دوجا پیمانہ دسدا اے کہ ٹیکس آفیسران نے کتے فیصد کمپنیاں ورت کیتیں یا اداریاں نوں ٹیکس آفیسران نال ملن دے وقت لگژر پئی۔

شکل 18 کاروباری لائسنسنگ کے پرمٹ خدمات دی کارکردگی، دکھاؤندی اے۔ ایس پیمانے دے اشارے دی مدد نال امپورٹ لائسنس تعمیرات دی اجازت کے اوپرڈینگ لائسنس حاصل کرنے لئی لگژر آلے وقت نوں ناپا جاندا اے۔ اینہاں کماں وچ دیریاں کاروباری ضرورتاں وچ غیر یقینی کے لاگتاں نوں ودھا سکدیاں نیں۔

صورتحال دا نشانہ تسلیم کردے نیں۔ جرم کاروبار کرنٹوں دی لاگتاں نوں ودھا دیندے نیں۔

شکل 15 حفاظت کے پیسہ خرچ کرنٹوں آلے کاروباری اداریاں دی فروخت دے فیصد، اوسط سیکیورٹی لاگت دے نال نال گھاٹیاں دا سامنٹا کرنٹوں آلے کاروباری اداریاں وچ چوری کے توڑ پھوڑ توں ہونٹوں آلے اوسط گھاٹیاں نوں دکھاؤندی اے۔ اے وسائل جرم توں بچنٹوں دی قیمت دی نمائندگی کردے نیں جنہاں نوں پیداواری کماں وچ لایا جا سکدا سی۔

شکل 15: جرم توں بچنٹوں دی قیمت

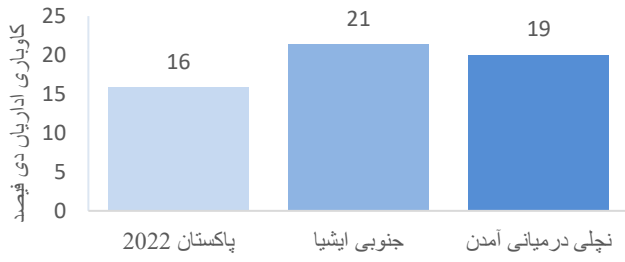

جدوں کوئی فرم رسمی طور کے رجسٹرڈ ہونڈی اے کے اوس نوں حکومت دی طرفوں لائے اصولاں کے قنونان دی پابندی کرنٹوں پینڈی اے جنہاں وچوں ٹیکس دینٹوں سب توں واضح نتیجہ اے۔ غیر رسمی سیکٹر وچ کجھ ادارے اپنٹوں کاروبار دی رجسٹریشن نا کر کے انہاں پابندیاں توں بچنٹوں دی کوشش کردے نیں۔ غیر رسمی سیکٹر، رائج قواعد و ضوابط دی پابندی کرنٹوں آلے اداریاں واسطے اک وڈا چیلنج بنڈدے نیں کیونکہ غیر رسمی ادارے آسانی نال اونہاں طریقاں نال کم کر سکدے نیں جنہاں نال رسمی ادارے پابندیاں دی وجہ توں نٹیں کر سکدے نیں۔

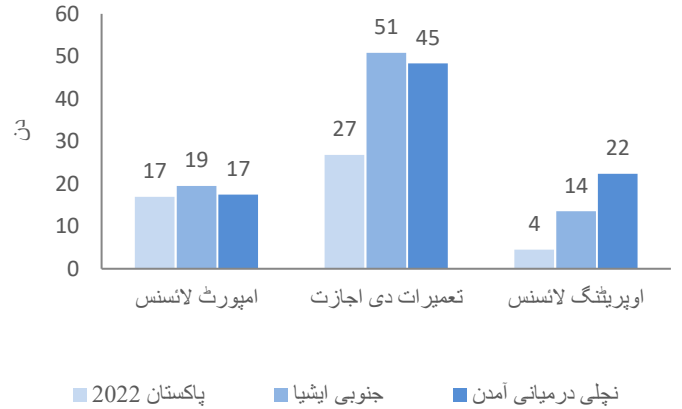
شکل 16: پرائیویٹ سیکٹر وچ غیر رسمیت دے دو اشاریاں نوں دکھاؤندی اے۔ پہلا اشارہ ایہہ اے کہ کتے اداریاں نے اے ظاہر کیتا اے کہ انہاں نوں غیر رجسٹرڈ یا غیر رسمی اداریاں توں مقابلہ کرنا پیندا اے۔ دوجا اشارہ ایہہ اے کہ کتے اداریاں نے رجسٹر ہونٹوں دے بعد کاروبار شروع کیتا اے۔

ENTERPRISE SURVEYS

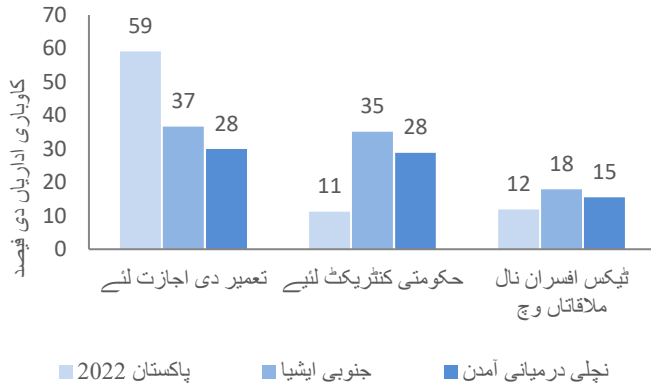
شکل 19: رشوت دے واقعہ (گھٹ توں گھٹ اک رشوت دی منگ دا سامنڑا کرنڑ آلے اداریاں دا فیصد)

شکل 18: کاروباری لائسنسنگ تے پرمٹ حاصل کرنڑ وچ لگنڑ آلے دن

شکل 20: کمپنیاں دا فیصد جنہاں توں تحائف تے غیر رسمی ادائیگیاں دی منگ کیتی گئی اے

قواعد و ضوابط دی وجہ توں اداریاں دا خرچہ ودھ سکدا اے۔ زیادہ یا ناکارہ قوانین نچی سیکٹر دی سرگرمی تے غیر ملکی سرمایہ کاراں دی حوصلہ شکنی کر سکدے نیں۔

بد عنوانی

عوامی عہدیداراں وچ کرپشن اداریاں لئی وڈا انتظامی تے مالی بوجھ بوسکدی اے۔ ایہ کرپشن کاروباری انتظامی کارکردگی دا نظام خراب کردی اے تے نچی اداریاں دا چلانڑ دا خرچ تے خطرے نوں ودھا کے کاروباری ماحول نا مناسب بنڑا دیندی اے۔

غیر موثر ضوابط کمپنیاں دے چلانڑ وچ بن بنڑدے نیں، کیونکہ انہاں وچ کرپشن دا موقع پیش آندا اے جتھے کمپنیاں نوں عوامی عہدیداراں توں کچھ کرنڑ لئی "غیر رسمی" ادائیگیاں کرنڑ دی لوڑ پیندی اے۔ بہت سارے معیشتی نظاماں وچ ایس طراں دی ادائیگیاں عام تے بہت اچی نیں جیہڑی ضروری پرمٹ تے لائسنس حاصل کرنڑ دی سرکاری لاگتاں نوں ودھاؤندیاں نیں۔ ایہہ ادائیگیاں کمپنیاں دی ترقی تے بڑبوتری لئی وڈا بن بنڑدیاں نیں۔

شکل 19 کرپشن دی کمپوزیٹ انڈیکس دکھاؤندی اے۔ رشوت دے واقعات، جیہڑے چھ وکھری ٹرانزیکشنز دے دوران کم از کم ایک رشوت دی طلب دا تجربہ کرنڑ آلے اداریاں دے فیصد دا خلاصہ اے، جیدے وچ ٹیکس دیتڑا، پرمٹ یا لائسنس حاصل کرنڑا تے یوٹیلیٹی کنکشن حاصل کرنڑا شامل نیں۔

انٹریپرائز سروے اونہاں انفرادی لین دین دا وی احاطہ کردا اے جیتھے رشوت منگی جا سکدی اے۔ شکل 20 دکھاؤندی اے کہ کیہڑی منتخب عوامی خدمات حاصل کرنڑ لئی رشوت منگی جا سکدی اے۔ تعمیر دی اجازت منگنڑ دے ویلے، حکومتی کنٹریکٹ حاصل کرنڑ دے ویلے، ٹیکس افسران نال میٹنگ کردے وقت رشوت دینڑ دی مانگ کیتی جاندی اے۔ انہاں تیناں لین دین دیاں صورتاں وچ رشوت دے موقع عام نیں۔

کاروباری ماحول وچ رکاوٹاں

اینٹریپرائز سروے دے زیادہ تر اشارے کاروباری ماحول سمیت مختلف شعبیاں دے بارے وچ کمپنیاں دے تجربے دیاں راے دے سوالات توں حاصل کیتے جاندے نیں۔ مثال دے طور تے، "پرمٹ لینڑ وچ کئے دنڑ لگے؟" یا "بجلی کئے ویلے بند رئی؟"۔ کچھ سروے دے سوالات، کاروباری ماحول دے عناصر دی اہمیت تے کاروباری مالکان یا سربراہان دی نظریاتی راے نوں پوچھدے نیں۔

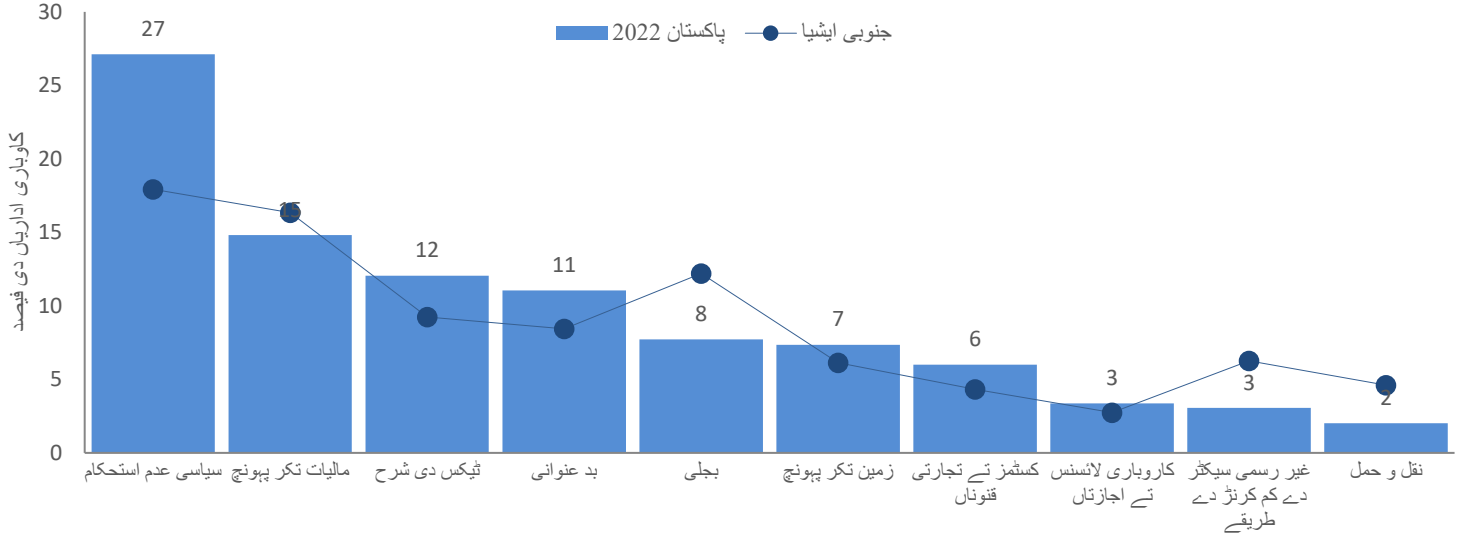
شکل 21 وچ دکھایا گیا اے کہ کسے فیصد ادارے کیسے اک کاروباری ماحول دی رکاوٹ نوں سب توں اہم سمجھدے نیں۔ اداریاں نے 15 کاروباری ماحول دے بنان دی فہرست وچوں سب توں وڈی رکاوٹ نوں منتخب کیتا۔ شکل وچ سب توں زیادہ منتخب کیتی گئی 10 وڈی رکاوٹاں دکھائی گئی نیں۔

شکل 22 وچ چھوٹی، درمیانی، تے وڈی کمپنیاں دی 3 وڈیاں رکاوٹاں دکھائی گئیاں نیں۔ بہتری معیشتاں وچ، وڈی کمپنیاں دے منیجرز دی نظریاتی تشخیص دوجیاں دونوں سائز دی کمپنیاں دے منیجرز دیاں نظریاتی تشخیصاں توں بہت مختلف ہوندیاں نیں۔ ایہناں دی نظریاتی تشخیص دا اس گل نال تعلق اے کہ کمپنیاں کاروباری ماحول دی رکاوٹوں نوں پار کرن دی صلاحیت وچ وکھریاں ہوندیاں نیں۔ وڈے

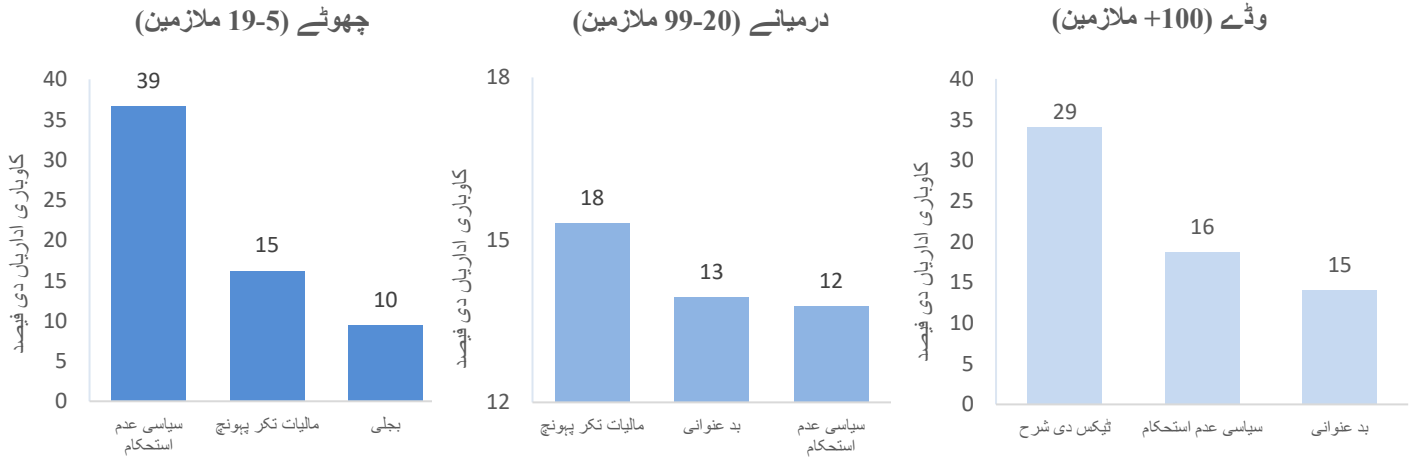
ENTERPRISE SURVEYS

اداریاں کول رکاوٹاں نوں دور کرنڑ لے بہتیرے آپشن ہونڈے نیں پر اونہاں نوں کاروباری ماحول دی ناکامیاں دا سامنڑا وی زیادہ واری کرنڑا پے سکدا اے۔

شکل 21: کاروباری ماحول دی 10 وڈی پابندیاں (اداریاں دے فیصد وچ)

شکل 22: کاروباری ماحول دی 3 وڈی پابندیاں (اداریاں دے سائز دے حساب نال)

ENTERPRISE SURVEYS

ایپینڈکس

تھلے دیتے گئے جدول وچ ملکی پروفائل وچ استعمال کیتے جانے والے تمام اشاریاں دیاں اقدار شامل نیں۔

کم درمیانی آمدنی	جنوبی ایشیا	پاکستان 2022				تمام کاروباری ادارے
		وڈے کاروباری ادارے	درمیانی کاروباری ادارے	چھوٹے کاروباری ادارے	کاروباری ادارے	
						کاروباری اداریاں دی خاصیتاں
17.5	17.6	34.2	25.3	24.7	26.0	کاروباری اداریاں دی عمر (سالانہ وچ)
12.0	1.1	1.5	1.2	0.2	0.7	گھٹ توں گھٹ 10% غیر ملکی ملکیت رکھنے والے اداریاں دی فیصد
1.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	گھٹ توں گھٹ 10% حکومت / ریاستی ملکیت رکھنے والے اداریاں دی فیصد
						جنس
32.1	13.8	12.1	2.7	4.9	4.9	ملکیت وچ عورتاں دے حصے والے اداریاں دی فیصد
19.4	10.3	12.7	1.4	2.7	3.4	سب توں وڈے منیجر دے عہدے تے عورتاں والے اداریاں دی فیصد
30.7	16.7	8.7	3.9	1.9	3.3	پکے پورے وقت ملازماں وچ عورتاں والے اداریاں دی فیصد (%)
32.1	19.8	13.7	4.8	2.0	5.3	پکے پورے وقت غیر پیداواری ملازماں وچ عورتاں والے اداریاں دی فیصد*
26.7	20.2	7.6	4.1	2.2	3.7	پکے پورے وقت پیداواری ملازماں وچ عورتاں والے اداریاں دی فیصد*
						افراد قوت
30.1	18.3	23.4	3.9	3.5	5.9	رسمی تربیت فراہم کرنے والے اداریاں دی فیصد
51.9	46.8	37.6	36.2	n.a.	37.2	ملازماں نوں رسمی تربیت دی فراہمی دی فیصد (%)*
17.0	16.4	18.0	17.6	17.6	17.6	سب توں وڈے منیجر دا ادارے دے سیکٹر وچ کم کرنٹ دے تجربہ دی سالانہ وچ تعداد
36.0	33.7	185.6	40.3	9.7	39.8	کارکنگان دی تعداد
94.1	93.8	93.1	88.9	97.5	94.0	پکے ملازماں دی فیصدی (سب ملازماں وچوں)
5.9	6.2	6.9	11.1	2.5	6.0	کچھ ملازماں دی فیصدی (سب ملازماں وچوں)
72.3	73.2	79.4	69.1	83.1	76.9	پیداواری ملازماں دا تناسب (سب پکے ملازماں وچوں)*
76.6	76.5	72.3	72.5	91.6	81.1	بنیادی ملازماں دا تناسب (سب پیداواری ملازماں وچوں)*
						کارکردگی
-0.5	0.8	-1.8	-5.5	-6.2	-5.5	اصل سالانہ فروخت دی شرح (%)
4.9	5.0	2.7	4.0	1.5	2.5	اصل سالانہ ملازمت دی شرح (%)
						نوا پن تے ٹیکنالوجی
16.5	12.5	1.7	2.5	n.a.	1.9	اداریاں دا فیصد جیہڑے تحقیق و ترقی تے خرچ کردے نیں
31.3	24.9	4.7	5.0	1.9	3.3	اداریاں دا فیصد جیہڑاں نے کوئی نئی شے یا خدمت شروع کیتی
64.7	43.0	0.0	0.0	0.0	0.0	اداریاں دا فیصد جیہڑاں نے نئی شے یا خدمت وچ کاروبار مارکیٹ لے وی نئی سی
27.2	32.4	1.8	2.8	0.5	1.5	اداریاں دا فیصد جیہڑاں نے کوئی نوا عمل/طریقہ شروع کیتا
						بنیادی سہولیات
6.5	11.7	4.9	14.1	30.8	22.0	کسے عام مہینے وچ بجلی دے نہ ہونے دے اعدادوشمار
58.9	53.2	24.9	53.5	54.3	50.7	اداریاں دا فیصد جیہڑاں نے بجلی دے نہ ہونے دا سامنا کیتا
38.4	47.6	30.0	16.9	20.8	20.0	بجلی دے کنکشن حاصل کرنٹ وچ لگنے والے دن (درخواست دینے توں بعد)
15.6	8.7	2.9	3.2	1.2	2.3	اداریاں دا فیصد جیہڑاں نے پانی دی کمی دا سامنا کیتا*
1.0	0.8	0.1	0.5	0.3	0.4	کسے عام مہینے وچ پانی دی کمی دے اعدادوشمار*
						تجارت
8.7	12.0	10.2	25.0	n.a.	18.6	سیدھا تکر برآمدات نوں کسٹم توں کلیئر کرانٹ وچ لگنے والے دن
9.3	5.7	31.8	10.8	1.6	8.3	سیدھا تکر برآمدات کرنٹ والے اداریاں دا فیصد (گھٹ توں گھٹ 10%)
14.0	10.2	40.5	19.2	4.1	13.6	سیدھا تکر یا واسطے نال برآمدات کرنٹ والے اداریاں دا فیصد (گھٹ توں گھٹ 10%)
14.1	14.1	15.4	19.1	n.a.	16.5	برآمدات نوں کسٹم توں کلیئر کرانٹ وچ لگنے والے دن*
55.1	35.0	31.2	26.4	6.1	18.1	کاروباری اداریاں دا فیصد جیہڑے غیر ملکی خام مال یا سپلائرز استعمال کردیاں نیں*
						مالیات
83.9	82.1	96.1	92.9	91.2	92.4	چیکنگ / سیوننگز اکاؤنٹ رکھنے والے اداریاں دا فیصد
25.7	23.7	6.2	2.5	1.0	2.1	بینک دا قرضہ / کریڈٹ لائن رکھنے والے اداریاں دا فیصد
72.6	72.2	68.2	83.7	57.3	67.3	اندرونی طریقوں نال کیتی گئی سرمایہ کاری دی شرح (%)
12.6	11.8	6.6	1.0	0.0	1.4	بینکاں دے تعاون نال کیتی گئی سرمایہ کاری دا تناسب (%)
3.2	2.0	11.1	0.6	0.0	2.1	سپلائر کریڈٹ دے تعاون نال کیتی گئی سرمایہ کاری دا تناسب (%)
21.2	14.1	24.0	23.6	14.6	18.9	اداریاں دا فیصد جیہڑے سپلائر/خریداراں دے کریڈٹ نوں کم چلانے لے چاہندے سرمائے وچ استعمال کردے نیں
6.2	10.0	7.4	14.7	38.8	25.9	حصص دے وچنے یا مالکان دے حصے توں کیتی گئی سرمایہ کاری دا تناسب (%)
						جرم
4.2	3.8	3.2	3.5	7.4	5.5	جے ادارہ سیکورٹی تے خرچدا لے تے سیکورٹی تے اتڑا اوسط خرچہ (فروخت دی فیصد) (%)
5.8	10.4	n.a.	5.5	7.9	6.4	چوری تے ڈکیتی توں ہونے والا اوسط گھاتا، جے بویا لے تے (فروخت دی فیصد) (%)
						غیر رسمی پن
53.6	36.4	32.2	47.9	45.1	44.6	اداریاں دا فیصد غیر رسمی اداریاں نال مقابلہ کردے نیں

ENTERPRISE SURVEYS

کم درمیانی آمدنی	جنوبی ایشیا	پاکستان 2022				تمام کاروباری ادارے	
		وڈے کاروباری ادارے	درمیانی کاروباری ادارے	چھوٹے کاروباری ادارے	تمام کاروباری ادارے		
86.3	79.2	60.8	57.2	58.6	58.4	اداریاں دا فیصد جنہاں نے کاروبار شروع کرنڑ دے ویلے اینڑے آپ نوں رجسٹر کرایا سی	
						ضوابط تے ٹیکس	
8.1	11.0	0.6	0.2	0.2	0.2	سینئر مینیجمنٹ دے حکومت دے ضوابط تے لگنڑ آلا وقت (%)	
59.5	55.2	32.8	39.4	33.8	35.6	ٹیکس آفیسراں نے کتے فیصد کمپنیاں وزٹ کیتیں یا اداریاں نوں ٹیکس آفیسراں نال ملنڑ دی لوڑ پئی (%)	
17.0	19.5	10.9	n.a.	n.a.	16.9	درآمد دا لائسنس حاصل کرنڑ وچ لگنڑ آلا وقت (دن)	
45.4	50.8	n.a.	n.a.	34.9	26.8	تعمیراتی کم دا اجازت نامہ حاصل کرنڑ وچ لگنڑ آلا وقت (دن)	
22.0	13.6	6.5	5.4	4.0	4.5	اوپرینٹنگ لائسنس حاصل کرنڑ وچ لگنڑ آلا وقت (دن)	
						بد عنوانی	
19.5	21.4	31.4	23.1	8.3	15.9	رشوت دے واقعہ (گھٹ توں گھٹ اک رشوت دی منگ دا سامنڑا کرنڑ آلے اداریاں دا فیصد)	
27.8	36.7	90.8	n.a.	70.5	59.1	کمپنیاں دا فیصد جنہاں توں تعمیراتی کم دا اجازت نامہ حاصل کرنڑ واسطے تحائف دی منگ کیتی گئی اے	
28.3	35.1	26.9	11.1	n.a.	11.2	کمپنیاں دا فیصد جنہاں توں حکومتی کنٹریکٹ حاصل کرنڑ واسطے تحائف دی منگ کیتی گئی اے	
15.1	17.9	27.6	18.9	3.2	11.9	دی منگ کیتی گئی اے ٹیکس اہلکاراں نال ملاقات وچ تحفے	
						سب توں وڈا بن	
17.9	16.4	7.5	17.5	14.6	14.8	مالیات نکر پھونچ	
3.7	6.1	11.2	10.6	4.4	7.4	زمین نکر پھونچ	
2.5	2.7	4.8	2.8	3.5	3.4	کاروباری لائسنس تے اجازتاں	
8.5	8.4	15.9	12.2	9.2	11.1	بد عنوانی	
0.7	0.3	0.3	1.0	0.2	0.5	عدالتاں	
2.6	1.9	0.7	1.2	1.0	1.0	جرم، چوری تے بدنظمی	
4.0	4.3	4.5	8.8	4.5	6.0	کسٹمز تے تجارتی قانوناں	
9.8	12.2	4.8	5.4	9.9	7.7	بجلی	
4.4	3.4	0.2	2.7	1.2	1.6	گھٹ تعلیمیافتہ ملازم	
2.3	4.7	0.8	5.2	0.1	2.0	مزدوران دے ضوابط	
13.2	17.9	15.3	13.3	38.9	27.1	سیاسی عدم استحکام	
12.6	6.3	2.7	5.6	1.5	3.1	غیر رسمی سیکٹر دے کم کرنڑ دے طریقے	
3.8	1.4	0.0	0.9	0.0	0.3	ٹیکس انتظامیہ	
10.7	9.2	28.6	11.5	8.9	12.1	ٹیکس دی شرح	
3.3	4.6	2.6	1.4	2.3	2.0	نقل و حمل	
						ایسے اشارے صرف شیواں بنڑونڑ آلے کاروبار لئی استعمال کیتے جاندے نیں۔*	

ہر معیشت دے نمونے نوں صنعت، ادارہ دے سائز تے جغرافیائی علاقوں دے حساب نال ٹکڑیاں وچ تقسیم کیتا جاندا اے۔ صنعت دی ترتیب دی تفصیل صرف معیشت دے سائز تے منحصر ہوندی اے۔ سائز دے حساب نال ترتیب تین سطح تے پیش کیتی جاندی اے۔ چھوٹے، درمیانی تے وڈے۔ علاقائی ترتیب وچ ہر معیشت دے اہم اقتصادی علاقیاں نوں شامل کیتا جاندا اے۔ ایس طریقے نال بہتری ترتیبیاں دے حساب نال وکھرے وکھرے جائزے بٹائے جا سکدے نیں۔ ایس ویلے غیر زراعتی نجی معیشت دے لے وی استدلال کیتا جا سکدا اے۔ نمونہ لیٹڑ دے طریقے بارے ہور جانکاری لے تھلے دیقی ویب سائٹ تے موجود نمونہ نوٹ دا جائزہ لیا جا سکدا اے۔